

Республика Татарстан
Совет Альметьевского сельского
поселения Сармановского
муниципального района

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль
районы Әлмәт авыл
жирлегә советы

РЕШЕНИЕ
2018 ел, 21 июнь

КАРАР
№ 9

Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Әлмәт авыл
жирлегә» муниципаль берәмлек территорияләрен төзекләндерү бусича
нормаларны һәм кагыйдәләрне раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары
турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия
Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында
«Федераль законга һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәреннәр
кертү хакында» 2017 елның 29 декабрендәге 463 – ФЗ номерлы Федераль закон,
«Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45
- ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, ТРРоссия Федерациясе Төзелеш һәм
торак-коммуналь хужалыгы министрлыгының 2017 елның 13 апрелендәге
«Жирлекләр, шәһәр округлары, шәһәр эчендәге районнар территорияләрен
төзекләндерү кагыйдәләрен әзерләү өчен методик тәкъдимнәрне раслау турында»
711/пр номерлы боерыклары, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль
районының Әлмәт авыл жирлегә уставы, Татарстан Республикасы Сарман
муниципаль районының Әлмәт авыл жирлегә Советы карары белән «Татарстан
Республикасы Сарман муниципаль районының Әлмәт авыл жирлегә муниципаль
берәмлегендә гавами тыңлауларны оештыру һәм үткөрү тәртибе турындагы
нигезләмәне раслау турында» 2007 елның 27 июлендәге 11 номерлы Татарстан
Республикасы Сарман муниципаль районының Әлмәт авыл жирлегә Советы карары
нигезендә, авыл жирлегендә яшәүчеләрнең гавами тыңлаулар уздыру юлы белән
фикер алышуда катнашуға хокукларын үтәү, фикер алышуда катнашу
максатларында, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы Әлмәт авыл
жирлегә Советы КАРАР ИТТЕ:

Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Әлмәт авыл жирлегә»
муниципаль берәмлегә территориясен төзекләндерү нормативларын һәм
кагыйдәләрен расларга (1 нче кунымта).

2. Әлеге карарны «Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталы»
(PRAVO TARSTAN.RU) һәм Татарстан Республикасы Сарман муниципаль
районының «Сарман авыл жирлегә» муниципаль берәмлегенен рәсми сайтында
«Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырырга.

3. Әлеге карарның үткөнчеләрен тикшереп торыны үз өстемдә калдырам.

Татарстан Республикасы
Сарман муниципаль районы
Әлмәт авыл жирлегә
Советы Рәисе

Д.Ә. Газизов

Әлмәт авыл җирлеге Советының 2018 елның 21 июнендәге 9 номерлы карарына кушымта

Сарман муниципаль районының «Әлмәт авыл җирлеге» муниципаль берәмлек территорияләрен төзекләндерү буенча нормалар һәм кагыйдәләр

1. Гомуми нигезләмәләр

«1.1. Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының Шарлиаремино авыл җирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре (алга таба - Кагыйдә) «Россия Федерациясендә җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законны, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын үтәү йөзеннән, «Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районының «Әлмәт авыл җирлеге» муниципаль берәмлеге уставы һәм Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы объектларын төзекләндерү объектларын карап тотуга һәм төзекләндерү тәртибендә бердәй таләпләр билгеләү, тулаем Татарстан Республикасы Әлмәт авыл җирлеге территориясендә төзекләндерү дәрәжәсен яхшырту максатларында башка муниципаль норматив хокукый актлар (алга таба - җирлек)

1.2. Әлеге Кагыйдәләрдә куркынычсыз, уңайлы һәм җәлеп итүчән шәһәр мохитен формалаштыру максатларында төп принциплар, алымнар, сыйфатлы характеристикалар һәм күрсәткечләр бәян ителгән. Әлеге Кагыйдәләр максатлары өчен җирлектә яшәү тирәлеген характерлаучы һәм мондый территориядә яшәү уңайлылыгын билгеләүче табигать, архитектура-планлаштыру, экология, социаль-мәдәни һәм башка факторлар җыелмасы керә.

1.3. Әлеге Кагыйдәләр җирлекнең бөтен территориясендә гамәлдә һәм, оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә, барлык физик һәм юридик затларны башкару өчен мәҗбүри.

1.4. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре тиешле муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан раслана.

2. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре түбәндәге мәсьәләләргә җайга сала ала:

1) гомуми файдаланудагы территорияләргә тоту һәм мондый территорияләрдән файдалану тәртибе;

2) фасадларның тышкы төр һәм биналарның, корылмаларның киртәләү конструкцияләре;

3) төзекләндерү элементларын проектлау, урнаштыру, тоту һәм торгызу, шул исәптән җир эшләрен башкарганнан соң;

4) биналарны, төзелешләргә, корылмаларны архитектур яктыртуны да кертеп, муниципаль берәмлек территориясен яктыртуны оештыру;

5) торак пунктлар чикләрендә урнашкан газларны, чәчәкләкләрне һәм үләнчел үсемлекләр биләгән башка территорияләргә төзү, тоту, торгызу һәм саклау тәртибен кертеп, муниципаль берәмлек территориясен яшелләндерүгә оештыру;

6) муниципаль берәмлек территориясендә мәгълүмат урнаштыру, шул исәптән урам исемнәре һәм йорт номерлары, вывескалар белән күрсәткечләр урнаштыру;

- 7) балалар һәм спорт майданчыкларын, хайваннарны, парковкаларны (парковка урыннарын), кече архитектура формасы урнаштыру һәм тоту;
- 8) жәяүлеләр өчен коммуникацияләр, шул исәптән тротуарлар, аллеялар, юллар, сукмаклар оештыру;
- 9) күрсәтелгән территориядә инвалидларның һәм халыкның башка аз мобильле төркемнәренә тоткарлыксыз хәрәкәт тәмин итү максатларында муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү;
- 10) муниципаль берәмлек территориясен, шул исәптән кышкы чорда, жыештыру;
- 11) яңгыр сулары агып төшүне оештыру;
- 12) жир эшләрен уздыру тәртибе;
- 13) яқындагы территорияләр эчтәлегендә биналар, төзелешләр, корылмалар, жир кишәрлекләре (мондый йортлар чикләрендә төзелмәгән яисә төзелмәгән күпфатирлы йортлардагы урыннарның милекчеләреннән һәм (яисә) башка законлы хужаларыннан тыш) катнашу, шул исәптән финанс, милекчеләре һәм (яисә) башка законлы хужалары;
Искәrmә: 2018 елның 28 июнендә үз көченә керә
- 14) Россия Федерациясә субъекты законында билгеләнгән төртип нигезендә янәшәдәге территорияләрнең чикләрен билгеләү;
Искәrmә: 2018 елның 28 июнендә үз көченә керә
- 15) муниципаль берәмлек территориясен бәйрәм белән бизәү;
- 16) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү чараларын гамәлгә ашыруда гражданның һәм оешмаларның катнашу тәртибе;
- 17) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләренә үтәлешен тикшереп торуну гамәлгә ашыру.

2. Төп төшенчәләр

Өлеге кагыйдәләрдә түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

территорияне төзекләндерү - муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрендә билгеләнгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру эшчәнлегә, ул гражданның яшәү шартларының уңайлылыгын тәмин итүгә һәм арттыруга, муниципаль берәмлек территориясенә санитар һәм эстетик торышын яхшыртуга, торак пунктлар территорияләрен һәм мондый территорияләрдә урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, жир кишәрлекләрен, биналарны, корылмаларны, корылмаларны, территорияләрне карап тотуга юнәлдерелгән;

йорт биләмәсе - үзенә якин жир кишәрлегә булган индивидуаль торак йорт;

ташланган транспорт чарасы - милекчә тарафыннан алты айга һәм аннан да күбрәк вакыт аралыгында калдырылган транспорт чарасы, аңа башка затларның ирекле керү мөмкинлеген дә кире какмый (кузов, кузовның башка элементлары, чүпләнмәгән ишекләр, ишекләр ябылу мөмкинлегә булмау, шулай ук машина йөртү урыннарында (һавасы чыккан тәгәрмәчләр булу, тәгәрмәчләр яисә башка конструктив детальләр булмау) һәм шул ук вакытта транспорт чараларын саклау өчен билгеләнгән гомуми файдалану урыннарында (транспорт чаралары урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш) торучы яисә транспорт чаралары (транспорт чаралары урнаштыру өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш) транспорт чаралары саклану өчен билгеләнгән урыннар (транспорт чаралары) яки алты ай (парковкалар, машина йөртү урыннарында, машина йөртү урыннарында махсус жыештыручы урыннар, транспорт корылмалары һәм башка урыннар, транспорт корылмалары, транспорт корылмаларын жыештырудан тыш) файдалану мөмкинлеген билгеләүче билгеләре булган транспорт чарасы. Ташландык транспорт чарасы автомобиль юлларына киртәләрне бетерү, жәяүлеләренә үтү, территорияне жыештыру, ашыгыч хезмәтләр, башка махсус транспорт машиналарын, чүп

жыю машиналарын подъездларга, чүп контейнерларына күчерү, шулай ук потенциал террорчылык янавын билгелэнгән тәртиптә эвакуациялэргә тиеш;
каты көнкүреш калдыкларын чыгару - контейнерлардан (КГМ белән бункер-туплаучыларны йөклөү) махсус транспортка чыгару, контейнер майданчыкларын чистарту һәм аларга илтә торган чүп-чардан аларны лицензиялэнгән утильләштерү объектына (чүп төяү станцияләре, күмү полигоннары һ.б.) чүп жыю урыннарыннан күчерү;
жир утыртмалары - билгеле бер территориядә урнашкан агач, куак һәм үләнчел үсемлекләр бергәлеге; жир эшләре - район территориясен төзекләндерелгән яисә грунт капламын бозып, яисә юлларның һәм тротуарларның камилләштерелгән катламын төзүгә бәйле эшләр;

контейнер - капкачлы 0,7-1,5 куб.м күләмдәгә каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен стандарт сыешлык;

кече архитектура формалары - район дизайны объектлары (урналар, эскәмияләр, декоратив киртәләр, яктырткычлар, декоратив стеналар, фонтаннар, беседкалар, чәчәкләр өчен вазалар, монументаль-декоратив композицияләр, декоратив скульптуралар, балалар өчен спорт майданчыклары, ял итү майданчыклары һәм башкалар);

вак ишегалды корылмалары - жир кишәрлегендә төзелә торган вакытлы корылмалар (баз, сарайлар һ.б.);

чүп-чар жыелмасы - контейнер майданчыгында яисә теләсә кайсы башка территориядә 1 куб метрдан артмаган күләмдә каты көнкүреш калдыклары һәм КДМ туплануы;

чүп-чарны санкцияләнмәгән чүп-чар чүпеге - үз белдеге (рөхсәтсез) агызу (урнаштыру) яисә каты көнкүреш калдыкларын, ГКМ, житештерү, куллану һәм төзелеш калдыкларын, юридик яисә физик затлар эшчәнлеге барышында барлыкка килгән башка чүп-чарны берләштерү, 50 кв.м дан артык майданда һәм 30 куб метрдан артык күләмдәгә майданда;

житештерү һәм куллану калдыклары (алга таба - калдыклар) - житештерү һәм куллану процессында барлыкка килгән чимал, материаллар, ярымфабрикат, башка әйберләр яисә продуктлар калдыклары, шулай ук үзләренең куллану үзлекләрен югалткан товарлар (продукция);

төзелеш объекты паспорты - объектның исемен, төзүченең (заказчының), эшләргә башкаручы (подрядчы, генподрядчы) исемен, эшләргә башкаручы (подрядчы, генподрядчы) фамилиясен, вазыйфаларын һәм номерларын күрсәтеп, эшләр башкаручының объекты, эшләр башлану һәм тәмамлану срокларын, схемаларын күрсәтеп, мөһүмәти щит;

муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре - муниципаль хокукый акт, ул Россия Федерациясе законнары һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары нигезендә, шулай ук Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү һәм төзекләндерү элементларына карата таләпләр, муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү чаралары исемлеге, аларны үткөрү тәртибе һәм ешлыгы билгели;

якындагы территория - гомуми файдаланудагы территория, ул Россия Федерациясе субъекты законы белән билгелэнгән тәртип нигезендә мондый жир кишәрлеге төзелгән һәм чикләре муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре белән билгелэнгән очракта бинага, төзелешкә, корылмага, жир кишәрлегенә тоташа;

жир асты инженерлык коммуникацияләре - торбаүткәргечләр һәм төрле билгеләнештәге кабельләр (суүткәргеч, канализация, жылылык, элемент һ.б.);

йорт алды территориясе - күпфатирлы торак бинага якин жир кишәрлеге, ул яшелләндерү элементларын, керү юлларына жәяүле юлларны, йортка керү юлларын, әлеге йортта яшәүчеләр өчен майданчыкларны (балалар, спорт, ял итү өчен,

контейнерлар өчен, этләрне йөртү өчен) һәм йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән башка объектларны үз эченә алган.

каты көнкүреш калдыклары полигоннары - халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген гарантияли торган каты көнкүреш калдыкларын изоляцияләү һәм зарарсызландыру өчен билгеләнгән махсус корылмалар;

каты көнкүреш калдыкларын жыю - чүп-чарны комплекслы жыюга, контейнерлар тугуруга һәм контейнер майданчыкларын чистартуға бәйлә чаралар комплексы;

территорияләргә тоту - жир кишәрлегендә урнашкан биналарның, төзелмәләрнең һәм корылмаларның фасадларын, кече архитектура формаларын, коймаларны һәм коймаларны үз вакытында ремонтлауға һәм аларның фасадларын карап тотуға, төзелеш майданчыкларын, яшел утыртмаларны, жир асты инженерлык коммуникацияләрен һәм аларның конструктив элементларын, транспорт инфраструктурасы объектларын тотуға бәйлә чаралар комплексы;

гомуми файдаланудагы юлларны карап тоту - юллар, юл корылмалары, юлларны комплекслы төзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатация торышын тәмин итә торган эшләр комплексы;

законнар, гаражлар, ремонтлау остаханәләре һәм техниканы саклау (хезмәт күрсәтү) өчен билгеләнгән башка биналар, парковкалар нигезендә оештырылган транспорт чараларын урнаштыру өчен махсус бүлөп бирелгән урыннар;

«Юл хәрәкәте кагыйдәләре турында» 1993 елның 23 октябрендәге 1090 номерлы Россия Федерациясенең Министрлар Советы - Хөкүмәт карары белән расланган Россия Федерациясенең Юл хәрәкәте кагыйдәләре нигезендә билгеләнгән парковка урыннары;

каты көнкүреш калдыклары (ТБО) - халыкның тереклек эшчәнлегенә нәтижәсендә барлыкка килә торган вак көнкүреш калдыклары;

төзекләндерү элементлары - территорияне төзекләндерүнең состав өлеше буларак кулланыла торган декоратив, техник, планлаштыру, конструктив жайланмалар, яшелләндерү элементлары, жиһазларның һәм бизәлешнең төрле төрләре, шул исәптән биналарның, корылмаларның фасадлары, кече архитектура формалары, капитал булмаган стационар корылмалар һәм корылмалар, мәгълүмати щитлар һәм күрсәткечләр."

3. Авыл жирлегенә торак пунктлары территорияләрен жыештыру һәм карап тотуның гомуми кагыйдәләре

3.1. Чистарту объектлары булып йорт биләмәләре, урам юллары, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектлар, предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар территорияләре, гомуми файдалану урыннары, ял итү урыннары тора.

3.2. Биналар йорт билгеләре белән жиһазланган булырга тиеш.

3.3. Конкрет бинада йорт билгеләре составы һәм аларны урнаштыру шартлары биналарның, корылмаларның урынын урам-юл челтәренә карата функциональ билгеләнеше һәм урыны белән билгеләргә тәкъдим ителә.

3.4. Биналар, корылмалар адреслау (аншлагллар) билгеләре һәм номерлы билгеләре белән унификацияләнгән (форма, үлчәм, төсләр чишелеше, шрифт язуы), тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылган, ә торак йортлар - подъезд һәм фатир номерлары күрсәткечләре белән жиһазланган булырга тиеш.

3.5. Дәүләт органнары, оешмалар, предприятиеләр һәм учреждениеләр исемнәре күрсәтелгән күрсәткечләр Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә бер үк үлчәмдәге шрифт белән рәсмиләштерелә.

3.6. Милек хокукларында йорт биләмәләре булган гражданның йорт яны территорияләрендә нинди дә булса материалларны кушу һәм саклау, йорт биләмәләре чикләрендә киртәләр кую, чүп-чар ташлау, шлак ташлау, йорт биләмәсе территориясенә

сыек көнкүрөш калдыктарын урнаштыру, махсус транспорт һәм жыештыру техникасына үтөп керүне кыенлаштыра торган яисә тоткарлый торган киртәләр территориясендә киртәләр кую тыела. Шәхси торақ йортларны төзү чорында йорт яны территориясендә, шул исәптән урамда, авыл җирлеге башкарма комитетының язмача рөхсәте булган очракта, төзелеш материалларын вакытлыча саклау рөхсәт ителергә мөмкин.

3.7. Урамнарны пычратуны булдырмый торган грунт, чүп-чар, сыпучик һәм сыек материаллар, җиңел тара, яфраклар ташу тыела.

3.8. Тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар һәм башка корылмалар урнаштыру тыела.

3.9. Юл йөрү, үтү юлларын каплау, кар һәм боз җәю тыела.

3.10. Газон, елга, күл ярларында, тротуарларда, паркларда һәм башка максатлар өчен күрелмәгән урыннарда транспорт чаралары юу тыела.

3.11. Яшел утыртмаларның зарарлануы һәм аларны юкка чыгару, шулай ук аларны тоту кагыйдәләрен бозу тыела.

3.12. Урамнарда, майданнарда һәм башка җәмәгать урыннарында сортларга аеру тыела.

3.13. Калдыктарны тиешле урыннарда чыгару тыела.

3.14. Сыек калдыктар корылмалардан һәм шәхси сектордан аларның заявкалары буенча вакытында махсус автотранспорт белән чыгарыла.

3.15. Йорт биләмәсе булган территориядә разкомплектованган (төзөк булмаган) транспорт чарасын саклау тыела.

4. Авыл җирлеге

торақ пунктлар территорияләрен жыештыруны оештыру

4.1. Торақ пунктлар территорияләрен чистарту һәм жыештыру системасы көнкүрөш калдыктарын һәм чүп-чарны жыю һәм утильләштерүне күздә тотарга тиеш.

4.2. Төзөкләндерү, объектларны чиста тоту һәм санитария тәртибен саклау өчен җаваплы түбәндәгеләр:

а) предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар территорияләрендә - предприятиеләр, оешмалар, уку йортлары җитәкчеләре;

б) гражданның милек хокукында булган йорт биләмәләре территорияләрендә - торақ йортлар хужалары;

в) авыл җирлегендә урамнарда, майданнарда, газлар һәм башка яшел зоналар территориясендә - җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе;

г) зират территориясендә һәм аларга яқын участкаларда - җирлекнең башкарма комитеты җитәкчесе;

д) төзелеш өчен бүлөп бирелмәгән һәм төзелеш җимерелгәннән соң бушаган территорияләрдә - җирлек Башкарма комитеты җитәкчесе;

е) төзелешкә бирелгән территорияләрдә - әлеге җир кишөрлекләре бирелгән предприятиеләр, оешмалар җитәкчеләре, гражданны;

ж) агып төшүче һәм дренаж торбаларның техник торышы өчен, сустокларны - җирлек башкарма комитеты җитәкчесе;

з) калдыктарны алып ташлаган, янәшәсендәге участкаларның махсус урыннарын санитар карап тоткан өчен - җирлек башкарма комитеты җитәкчесе;

и) җирлек территорияләренең санитар торышын вәкаләтле дөүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары тикшереп тора.

5. Территорияләрен көзгә - кышкы жыештыру

5.1. 15 октябрьдән 15 апрельгә кадәр көзгә - чүп-чар жыюны һәм чыгаруны, кар чистартуны һәм себерүне, кар һәм боз атуны, тротуарларның һәм бозга каршы

материалларның юл капларын эшкәртүне күздә тоткан кышкы жыештыру билгеләнә. Бу эшләр жәмәгать транспорты юлларын һәм жәяүлеләр йөрүен тәэмин итәрлек итеп башкарылырга тиеш.

5.2. Кар түбәләрен чистарту һәм карнизларда, түбәләрдә һәм су торбаларында наростоларны кисү системалы рәвештә, биналарның хужалары һәм арендаторлары, корылмаларның көче һәм акчалары белән, жәяүлеләр белән бәхетсезлек очраklarын һәм һава челтәрләре, яктырткычлар һәм яшел утыртмаларның зарарлануларын булдырмау максатында башкарылырга тиеш. Түбәләрдән ташланган кар кичекмәстән чыгарылган булырга тиеш.

5.3. Урамнарны механикалаштырылган сибү бу максатлар өчен рәхсәт ителгән материаллар планлы тәртиптә кертелә.

5.4. Тротуарларны тоз белән күмү тыела.

5.5. Бозлык вакытында территория хужаларына тротуарлар, жәяүлеләр өчен ком сибәргә, аларны хәрәкәт өчен имин хәлдә тотуны тәэмин итәргә кирәк.

5.6. Яшел утыртмалар мәйданнарында кар пычранган бозны күчерү һәм жыю тыела.

5.7. Су объектларының су саклау зоналарында кар жыю тыела.

6. Язгы - жәйге чорда территорияләрне жыештыру

6.1. 16 апрельдән 14 октябрьгә кадәр чорда язгы - жәйге жыештыру, анда юл өслекләрен һәм тротуарларны себерү, жәмәгать транспорты тукталышларын жыештыру, чүп-чар һәм грунт төяү күздә тотыла.

6.2. Явым-төшем яумаган чорда урамнарны механикалаштырылган жыештыру, юешләмичә себереп чыгару тыела.

6.3. Юл кырыйлары эре габаритлы материалдан һәм башка чүп-чардан чистартылынган, ә юл буйлап үлән чабылган булырга тиеш.

7. Торак һәм торак булмаган биналарны һәм корылмаларны тоту кагыйдәләре һәм нормалары

7.1. Торак йортлар, социаль-мәдәни, коммуналь объектлар һәм төзекләндерү, авылларның тышкы бизәлешен төзү, реконструкцияләү, капитал ремонтлау, шулай ук авыл жирлегә территориясендә биналар интерьерларын рәсмиләштерү гамәлдәге кануннар нигезендә башкарылырга тиеш.

7.2. Күчемсез мөлкәт объектларынан файдаланучы һәм (яисә) биләүче предприятиеләр, оешмалар, гражданныр, шул исәптән шәхси милек хокукында, аларны техник эксплуатацияләүнең билгеләнгән кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә эксплуатацияләргә, тышкы төзекләндерүнең барлык төрләренең торышын һәм урнаштыруын күзәтергә тиеш.

7.3. Төзелеш материалларын, продукцияне, шул исәптән авыл хужалыгы (печән, салам, тирес һ.б.) складлау һәм саклау, гомуми файдаланудагы территориядә, шул исәптән йорт янындагы территориядән читтә, чимал, жайланмалар, чүп-чар жыю тыела.

7.4. Төзелеш, ремонт-төзелеш һәм торгызу эшләрен башкарганда төзелеш, башка оешмалар төзелеш материаллары, грунт һәм төзелеш чүп-чарын тулысынча төмамлап, бер көнлек эш процессында жыярга тиеш.

7.5. Торак һәм ижтимагый биналарны, шулай ук мәдәни-көнкүреш билгеләнешендәге объектларны төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә барлыкка килгән керемнәр төзелеш оешмалары транспорты тарафыннан куркыныч калдыклар белән эш итүгә лицензиясе булган яисә әлеге эшчәнлек төренә лицензиясе булган оешма белән килешү төзелә.

Йорт биләмәләреннән чыгарыла торган төзелеш чүп-чарын һәм грунтын, моның өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш, нинди дә булса урыннарда, ягъни каты көнкүреш калдыклары майданчыкларын бушату тыела.

7.6. Төзү тәмамланган объектлар бары тик төзекләндерү эшләре тулысынча тәмамланганнан соң гына кабул ителә, «Төзелеш эшләре тәмамланган объектларны файдалануга кертү» СНиП 03.01.04-87 нигезендә проект белән каралган эшләр тәмамланганнан соң гына кабул ителә.

8. Санитария көнен оештыру һәм уздыру

8.1. Авыл жирлеге территориясен һәр жирдә вакытлы жыештыру өчен бердәм санитария көннәре билгеләнә.

8.2. Предприятиеләр, оешмалар, уку йортлары житәкчеләренә, сәүдә, мәдәни - көнкүреш предприятиеләре житәкчеләренә һәм яшәү урыны буенча халыкка бу көнне тәкъдим ителә:

а) үз территорияләрендә жыелган барлык чүп-чарны каты көнкүреш калдыклары полигонына мәжбүри чыгарып, жентекләп жыештырырга;

б) чистартырга, кирәк булганда - коймаларны һәм коймаларны, биналарның цокольен, витриналарны, тәрәзәләрне һәм парад ишекләрен буярга.

9. Яктылыкның кече архитектура формаларын, вывескаларын, яктылык рекламаларын төзү, урнаштыру һәм карап тоту

9.1. Киосклар, палаткалар, сезонлы базарлар, коймалар, газ киртәләре, стендлар, афишалар һәм белдерүләр, ут рекламалары, урам яктырту фонарьлары, баганалар төзү һәм урнаштыру гамәлдәге законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

9.2. Сәүдә киосклары, павильоннар, гаражлар һәм башка хужалык-көнкүреш объектларын үз белдеге белән урнаштыру, шулай ук аларны жимерү яки күчерү турындагы таләпләргә үтәмәү тыела.

9.3. кибетләр, киосклар, палаткалар, вак сату павильоннары янында тара һәм товар запасларын жыю тыела.

9.4. Сәүдә билгеләнмәгән урыннарда тыела.

9.5. Яшелчә, жиләк-жимеш, терлекчелек продуктлары, урамнарда, майданнарда һәм бу максатларга билгеләнмәгән башка урыннарда гражданның яшелчәләр, жиләк-жимеш, терлекчелек продуктлары, көнбагыш һәм башка предметлар белән сату тыела.

9.6. Урам сәүдәсе, шул исәптән сезонлы сәүдә, санитария хезмәте органнары белән килештерелгән очракта, махсус билгеләнгән урыннарда рөхсәт ителә.

9.7. Сезонлы сәүдә тәмамланганнан соң урамнарда, майданнарда һәм башка урыннарда күчмә арбалар, лоткалар, сәүдәдән соң жыештырылмаган башка сәүдә жиһазлары һәм территориясен калдыру тыела.

9.8. Урамнарны төзек булмаган хәлдә яктырту тыела.

9.9. Реклама конструкцияләре һәм тышкы мәгълүмат чаралары билгеләнгән урыннарда урнаштырырга һәм тиешле хәлдә булырга тиеш.

10. Яшел утыртмаларны яшелләндерүгә һәм карап тотуга таләпләр

10.1. Барлык яшел үсентеләргә кагылгысыз яшел фондлар тәшкил итә. Яшел утыртмаларны тоту гамәлдәге законнар һәм авыл жирлегенәң норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

10.2. Яшел утыртмаларны саклау өчен жаваплылык, гамәлдәге кагыйдәләр нигезендә дәрәс һәм заманча тәрбияләү, предприятиеләр, оешмалар, гражданның алып килә.

10.3. Яшел утыртмаларның, сулыкларның сакланышын тээмин итү өчен аларны пычрату рөхсәт ителми. Төзелеш эшләре вакытында яшел утыртмалар зонасында төзелешне оештыру проекты таләпләре үтәләргә тиеш.

10.4. Агачларны һәм куакларны, шул исәптән корыган һәм чирләргә күчәрәп утырту яки кисү Башкарма комитетның рөхсәтеннән башка рөхсәт ителми. Предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук гражданныр китергән яшел утыртмаларга зыян гражданныр, вазыйфаи затлар һәм тиешле предприятиеләрнең хезмәткәрләре тарафыннан гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә түләнергә тиеш.

10.5. Яшелләндерелгән территорияләрдә түбәндәгеләр тыела:

- теләсә нинди материалны берләштерү;
- үсемлек грунты сыйфатында чиста торф кулланырга;
- бакча-парк юлларын чистартып бетерүдән алынган чиста кардан тыш, чүп-чар, кар һәм халык чүп-чар өемнәре корырга;
- агачларның һәм куакларның сакланышын тээмин итә торган чаралар күрмичә, агачлар утыртмалары биләгән участокларга карны түбәдән ташларга;
- тротуарларны химик препаратлар белән сибәргә, аларга йөрү юллары һәм кулланырга рөхсәт ителмәгән башка өслекләр жиберергә;
- йөрергә, утырырга һәм газоннарда ятарга (болынардан тыш), уеннар оештырырга;
- учак ягарга һәм янгынга каршы сак кагыйдәләрен бозарга;
- жириле үзидәрә органныр белән билгеләнгән тәртиптә килешмичә генә инженерлык коммуникацияләрен салу өчен ачыклыклар үткәергә;
- транспорт чараларын торак пунктлар чикләрендә яшелләндерелгән территорияләрдә (газоннарны, чөчөкләкләрне һәм үләнчел үсемлекләр биләгән башка территорияләргә дә кертеп), балалар һәм спорт мәйданчыкларында, хайваннарны йөртү өчен мәйданчыкларда, шулай ук йорт яны территориясендә урнашкан хужалык мәйданчыкларында урнаштыру.

Искәрмә. Әлегә абзацның нигезләмәләре гражданнырның иминлеген тээмин итүгә яисә халыкның тормышын тээмин итү объектларының эшләвенә, оборона чараларын (шул исәптән гражданныр оборонасы һәм мобилизация чараларын) үтәүгә, дәүләт иминлеген һәм иминлеген тээмин итүгә, жәмәгать тәртибен һәм жәмәгать куркынычсызлыгын саклауга, гражданнырны коткаруга, аларның тормышы яисә сәламәтлегә белән янауларны юкка чыгаруга бәйлә кичектергесез эшләр башкаруга, оборона чараларын (шул исәптән гражданныр оборонасы һәм мобилизация чараларын) үтәүгә, дәүләт иминлеген һәм иминлеген тээмин итүгә, жәмәгать тәртибен һәм жәмәгать куркынычсызлыгын саклауга, гражданнырны коткаруга, аларның тормышына яисә сәламәтлегенә янауны тээмин итүгә юнәлдерелгән юридик затларның һәм гражданнырның гамәлләренә кагылмый.».

Транспорт чараларының һәр тукталышында, шул исәптән социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектлары (торак, ижтимагый һәм житештерү биналары, төзелмәләр һәм корылмалары, шул исәптән физкультура-спорт оешмалары, мәдәният оешмалары һәм башка оешмалар урнашкан), ял итү урыннары янында, бушлай машина кую урыны (бер урыннан ким түгел) I, II төркем инвалидлар белән идәрә ителә торган транспорт чараларының, шулай ук III төркем инвалидлары тарафыннан Россия Федерациясә Хөкүмәтә билгеләгән тәртиптә бушлай парковкасы өчен кимендә 10 процент урын (бер урын) һәм мондый инвалидларны һәм (яисә) инвалид балаларны йөртә торган транспорт чаралары бүлөп бирелә. Күрсәтелгән транспорт чараларында "Инвалид" тану билгесә билгеләнергә тиеш. "Инвалид" тану билгесен индивидуаль файдалану өчен бирү тәртибе Россия Федерациясә Хөкүмәтә тарафыннан бирелгән вәкаләткә ия башкарма хакимият федераль органы тарафыннан билгеләнә. Билгеләнгән урыннары машина кую өчен башка транспорт чаралары биләргә тиеш түгел.

12. Авыл жирилеге территориясендә сулыкларны, зиратларны тоту

12.1. Сулыктарны тоту территорияләр хужалары һәм баланс тотучылар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

12.2. Сулыктар тыела:

- чүпләргә, пычратырга яисә буалар уздырырга;
- агынты сулар, сәнәгать калдыктары, башка ташландыктар белән пычратырга;

12.3. Сулыктар территориясендә түбәндәгеләр тыела:

- автотранспортны юу;
- терлекләр көтүе үткәрергә;
- хайваннарны юарга;
- кер юарга.

12.4. Зиратлар һәм күмү корылмалары территориясендә яшел утыртмалар зонасы, автотранспорт өчен стоянка, чүп жыю өчен чүп савытлары, чүп-чар жыю өчен майданчыктар каралган.

Территорияне металл ватык, төзелеш һәм көнкүреш калдыктары һәм башка материаллар белән пычрату һәм чүпләү тыела. габаритсыз калдыктарны махсус майданчыктарда сакларга тиеш.

13. Юлларны тоту

13.1. Юллар территорияләрен карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге машина юлларын ремонтлау;
- 2) тротуарлардан (жәяүлеләр зоналары, сукмактар) һәм юлларның, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүп-чардан, кар һәм боздан жыештыру;
- 3) юл өслекләрен юу һәм сиптерү;
- 4) газонарны һәм яшел утыртмаларны карау;
- 5) жәмәгать һәм тимер юл транспортының тышкы яктырту терәкләрен һәм контакт челтәрен ремонтлау;
- 6) кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;
- 7) ясалма юл корылмалары составына керә торган смотр һәм яңгыр сулары коеларын, тау канауларын һәм ачык лотокларны төзекләндерү, ремонтлау һәм чистарту;
- 8) коймаларны, турникетларны, кече архитектура формаларын ремонтлау, ремонтлау һәм ел саен буяу.

13.2. Юл капланмаларын саклау максатларында түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- сөйрәп йөк ташу;
- рельслар, бүрәнәләр, тимер балчыктар, торбалар, кирпич төяү-бушату эшләрен башкарганда һәм аларны төзөгәндә;
- юл өлешендә һәм тротуарларда төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыктарын ыргыту һәм (яисә) берләштерү.

13.3. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына карата таләпләр:

- Жәяүлеләр өчен жәяүлеләр йөри торган металл киртәләрнең һәм тротуар баганаларының сезонлы япмасы кышкы сезон тәмамлангач, төзекләндерү айлыгы үткәрелү чорында ел саен ясала. Каплама алдыннан ремонтланган, пычрактан чистартылган, юылган һәм пычранган булырга тиеш;
- барлык юл билгесе заказчы тарафыннан билгеләнгән срокларда һәм чиратлылык тәртибендә юл билгеләре ясауга расланган паспортлар (схемалар) нигезендә башкарылырга тиеш;
- юлларның юл билгеләре таләп ителә торган төсләр һәм яктылык-техника характеристикаларын, эләктерү коэффициентын, эксплуатацияләүнең бөтен чоры дәвамында майдан буенча сакланышын тәэмин итәргә тиеш;

- юл билгеләрен беркетү конструкцияләре һәм системалары күз күреме шартларына һәм монтаж мөмкинлекләренә карап сайлана;
- Юл билгеләре төзек хәлдә булырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш. Вакытлыча билгеләнгән юл билгеләре аларны урнаштыру зарурлыгын китереп чыгарган сәбәпләренә бетергәннән соң бер тәүлек эчендә төшерелә;
- визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, жирлекнең планлаштырылган-структур элементлары күрсәткечләре юлларда һәм транспорт чишелешләрендә аларга таба хәрәкәт юнәлеше күрсәтелү өчен билгеләнә;
- Юл күрсәткечләре һәм башка күрсәткечләр Татарстан Республикасының ике дүләт телендә башкарыла.

14. Жир асты коммуникацияләрен һәм корылмаларын салу, яңадан урнаштыру эшләрен житештерү

14.1. Жир асты, инженерлык коммуникацияләрен төзү, реконструкцияләү яисә капитал ремонтлау гамәлдәге законнар нигезендә эшләнгән техник документация һәм эшләрне житештерүгә рөхсәт (ордер) булганда башкарылырга мөмкин.

14.2. Срогы чыккан рөхсәт (ордер) буенча эшләр тыела.

14.3. Предприятие житекчеләре, үзләре белән рөхсәт (ордер) һәм эшләр житештерү проекты булган килеш, эшләрне житештерү урынында булырга тиешле эшләрне башкару өчен җаваплы затлар боерыгы белән билгеләргә тиеш.

14.4. Жир асты коммуникацияләрен һәм корылмаларын төзегәндә һәм яңадан урнаштырганда, әлеге предприятиеләргә һәм оешмаларга эшләр башкару өчен рөхсәт (ордер) яисә эшләр башкару кагыйдәләрен үтәмәгән очракта, эшләр башкару өчен кичекмәстән туктатыла.

14.5. Һәлакәтләр вакытында эксплуатацияләүче оешма аның сәбәпләрен һәм нәтижәләрен кичекмәстән бетерергә тиеш.

14.6. Рөхсәтне (ордерны) рәсмиләштермичә аварияләрдә жир эшләрне житештерү, тиешле хезмәтләргә мәжбүри хәбәр итеп, өч көн эчендә рөхсәт ителә. Эшләрне өч көн эчендә тәмамлау мөмкин булмаган очракта, эксплуатацияләүче оешма тарафыннан билгеләнгән тәртиптә рөхсәт рәсмиләштерелә. Рөхсәттә (ордерда) билгеләнгән срокларны үтәмәгәндә, шулай ук предприятиене рәсмиләштермәгәндә билгеләнгән тәртиптә җаваплы булалар.

14.7. Яклар эшләрне житештергәндә: жәяүлеләрнең һәм транспортның хәрәкәте иминлеге, йорт биләмәләре, предприятиеләр, оешмалар ишек алдына чыгу җайланмалары, шулай ук торак, хезмәт, уку, балалар һәм башка биналарга якин килү тәэмин ителергә тиеш.

14.8. Жимерелү урыны оешма исеме, телефон номеры һәм эш житештерүченең фамилиясе күрсәтелгән үрнәк киртә белән чикләнәргә тиеш. Юлны ябуны таләп итә торган жир эшләрне житештергәндә, дүләт автоинспекциясе тарафыннан расланган схемалар буенча юл билгеләре билгеләнә. Караңгы төшкәч, казылган урыннар яктыртыла.

14.9. Юлның бөтен киңлегенә, тротуарга, газонга һәм туфракның уңдырышлы катламына асфальт түшәлешен каплау эшләре башкарыла. Шушы ук оешма торгызу эшләреннән соң грунтны, материалларны һәм конструкцияләренә, төзелеш чүп-чарын, коймаларны җыештырырга тиеш.

Юл өслеген һәм яшел утыртмаларны үз көчләре белән торгызу эшләрен башкару мөмкинлеге булмаган оешмалар. Махсушлаштырылган оешмалар белән килешүләр төзәргә тиеш. Шартнамә төзү эшне башкаручы оешмадан төзекләндерү элементларын торгызу өчен җаваплылыкны төшерми.

14.10. Оешмалар житәкчеләре, башка вазыйфаи затлар юлларның һәм тротуарларның, яшел утыртмаларның, газларның, төзекләндерү элементларының эшләрен сыйфатсыз башкарган һәм өслекләрен торгызган өчен җаваплы.

15. Муниципаль берәмлек территориясен яктырту

15.1. Урамнар, юллар, майданнар, яр буйлары, күперләр, бульварлар һәм жәяүлеләр аллеялары, ижтимагый һәм рекреацион территорияләр, торак кварталлар, микрорайоннар, торак йортлар территорияләре, сәнәгать һәм коммуналь оешмалар территорияләре, шулай ук керү юллары, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, торак пунктлар турында мәгълүмат элементлары муниципаль берәмлек администрациясе раслаган расписание буенча тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

Әлеге объектларны яктырту бурычы аларның милекчеләренә яисә вәкаләтле затлар милекчесенә йөкләнә.

15.2. Муниципаль берәмлек территориясен яктырту билгеләнгән тәртиптә үзләренә бирелгән җир кишәрлекләренә милекчеләре булып торучы физик һәм юридик затлар белән шартнамәләр буенча энергия белән тәэмин итүче оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

15.3. Урамнарны тышкы яктырту челтәрләрен төзү, эксплуатацияләү, агымдагы һәм капитал ремонтлау муниципаль берәмлек администрациясе белән килешүләр буенча махсуслаштырылган оешмаларга гамәлгә ашырыла.

16. Территорияне бизәү

16.1. Муниципаль берәмлек территориясен бизәү дәүләт һәм авыл бәйрәмнәрен уздыру чорына муниципаль берәмлек администрациясе карары буенча, истәлекле вакыйгаларга бәйле чаралар башкарырга тиеш.

Биналарны, корылмаларны бизәү аларның хужалары тарафыннан муниципаль берәмлек территориясен бәйрәм бизәү концепциясе кысаларында гамәлгә ашырыла.

16.2. Гомумшәһәр (авыл) тантаналы һәм бәйрәм чараларын үткәргә бәйле эшләр оешмалар тарафыннан үз акчалары, шулай ук муниципаль берәмлек администрациясе белән шартнамәләр нигезендә шушы максатларга муниципаль берәмлек бюджетында каралган акчалар чикләрендә мөстәкыйль рәвештә гамәлгә ашырыла.

16.3. Бәйрәм бизәлешенә милли флаглар, лозунглар, гирлянда, панно элү, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, киосклар, трибуналар, эстрада урнаштыру, шулай ук бәйрәм иллюминациясе жайланмасы керә.

16.4. Бәйрәм бизәлеше концепциясе муниципаль берәмлек администрациясе тарафыннан раслана торган бәйрәм бизәлеше объектларын һәм элементларын урнаштыру һәм чаралар программасы белән билгеләнә.

16.5. Бәйрәм бизәлеше элементларын эзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен җайга салуның техник чаралары күренешен төшерергә, зыян салырга һәм начарайтырга киңәш ителми.

17. Норм һәм кагыйдәләр таләпләренә үтәлешен тикшереп тору

17.1. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән җирлек территориясен төзекләндерү таләпләрен үтәүне тәэмин итәргә тиеш.

17.2. Әлеге Кагыйдәләрне бозу Административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә (Административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе кодексы нигезендә җаваплы булган Россия Федерациясенә федераль законнарында һәм башка норматив хокукый актларында каралган нормалар һәм кагыйдәләр нигезләмәләреннән тыш) җаваплылыкка китерә.

17.3.Төзеклөндөрү өлкөсөндө законнар һәм муниципаль хокукий актлар талөплөрөн үтөмөгөн яисә тиешенчө үтөмөгөн өчөн жаваплылыкка жөлеп итү өлеге талөплөрне үтөүдөн һәм кертелгөн хокук бозуларны бетерүдөн затны азат итми.